

بررسی تأثیر جامی بر فرهنگ و هنر عصر نهم هـ. ق

خدیجه دهرچلی^۱، زینب صابر^۲

۱- دانشگاه هنر اصفهان، دانشکده حکیم، گروه صنایع دستی

۲- استادیار دانشگاه هنر اصفهان، دانشکده هنر و ادیان، گروه هنر اسلامی

چکیده

نورالدین عبدالرحمان جامی در محیط حکمرانی تیموریان چونان آفتابی است پرتالوئی که عرصه‌ی زندگی اش صبغه‌ای کاملاً فرهنگی- اجتماعی دارد. جامی سردمدار سلسله‌ی نقشبندیه در جایگاه خاتم‌الشعراي عصر قرن نهم هـ. ق خدمات ارزنده‌ای در حیطه‌ی فرهنگ، هنر و عرفان ارائه داده است او شعر فارسی را در خدمت شاعرانه ساختن تفکر عرفانی ابن عربی به کار بست و با توجه به پیوند عمیق و ناگسستنی ادبیات و نقاشی ایرانی تأثیر بسزایی بر نقاشی ایرانی نهاد. که این تأثیرگذاری از طریق کمال‌الدین بهزاد، سرآمد نگارگران ایرانی که نامش با مکتب هرات تیموری قرن نهم هـ. ق گره خورده و تحت پرورش تفکر، عرفان و اعتقاد جامی به سلسله‌ی نقشبندیه گرایش یافته بود به منصفی ظهور رسید. در مقاله حاضر سعی بر آن است تا تأثیر تفکر جامی بر آثار بهزاد بررسی شود و نشان داده شود که بهزاد چگونه تحت حمایت کنش‌گران هنری، سلطان حسین بایقرا و امیر علی شیر نوایی وزیر حکومت وقت و متأثر از عرفان جامی آثار هنری خویش را حول محور انسان و انسانیت به تصویر درآورده است. بهزاد با گنجاندن مضمون عشق در شخصیت‌هایی که به تصویر در می‌آورد با زبان نمادین به مقام و منزلت انسان تأکید داشته است.

واژگان کلیدی: جامی، نقشبندیه، مکتب هرات، کمال‌الدین بهزاد، نقاشی ایرانی.